

Procedures, principes & pragmatisme. Over de totstandkoming van de eindtermen-adviezen

1 januari 1989

Auteur: [Ria Jaarsma](#)

Volume: [20](#)

Nummer: [1-2](#)

Pagina's: 14-17

Documenten

- [moer_jrg20_003.pdf](#)

ria jaarsma procedures principes pragmatisme e eindtermen over de tot standkoming van de ontwikkeling eindtermen adviezen op 18 januari 1988 schreef de minister van onderwijs en wetenschappen een brief aan het instituut voor leerplanontwikkeling slo met het verzoek om een advies samen te stellen over voorlopige eindtermen basisonderwijs veertien dagen later gaf hij het startsein voor de ontwikkelingsgroepen die zich moesten bezighouden met de opstelling van concept eindtermen voor de basis vorming hij werd op zijn wenken bediend precies een jaar later op 18 januari 1989 kon hij het advies voor eindtermen basisonderwijs en dat voor eindtermen basisvorming in het voortgezet onderwijs in ontvangst nemen samen twintig blauwe en groene boekwerkjes en een verantwoordingsrapport wie klaarden deze klus had het veld invloed op de uitkomst ria jaarsma onder meer onderwijspubliciste sprak afzonderlijk met enkele betrokkenen uit von kringen en reconstrueerde het verloop van het proces de denktank basisonderwijs friese taal hij had tien collega s schoolbege leiders opleiders en een directeur van een het advies over de voorlopige eindtermen ba basisschool sisonderwijs is opgesteld onder verantwoorde waar was het veld dat weet ik niet zegt lijkheid van de slo de werkzaamheden wer henk de samenstelling van de resonansgroep den uitgevoerd door een projectgroep bestaan was een slo verantwoordelijkheid misschien de uit slo medewerkers aangevuld met ex vond de slo dat de resonansgroep een goede terne deskundigen ter ondersteuning van de afspiegeling van het veld vormde ik denk dat ze projectgroep werden resonansgroepen in ik gevraagd ben omdat ik slo mensen kende het leven geroepen om te adviseren over het vanuit een eerder samenwerkingsverband mijn ontwikkelwerk op afzonderlijke leergebieden deskundigheid ligt op het gebied van taalbe henk lammers wetenschappelijk medewerker heersing n et op dat van het basisonderwijs aan de universiteit van amsterdam maakte maar op de universiteit heb ik altijd geroepen deel uit van de resonansgroep nederlandse en dat we meer oog moeten hebben voor wat e r 14 in

de praktijk gebeurt als je dan voor zo'n werker Jan Verbeek als slo-secretaris en commissie gevraagd wordt kun je bijna niet Steven ten Brinke werkzaam bij het pedago weigeren trouwens ik vind het ook belang rijk didactisch instituut te utrecht als voor rijk zitter zoals in alle eindtermencommissies omdat de ontwikkeling van de voorlopige voortgezet onderwijs had ook in die voor ne eindtermen basisonderwijs een formele op derlands een waarnemer uit de groep educa dracht aan de slo was vervulde de valom tieve uitgevers geu zitting Johan Eimers veldadviescommissie leerplanontwikkeling ik heb dat wat potsierlijk gevonden een alle moedertaal volgens de gebruikelijke formule raardigste man daar niet van hij is een of een adviesfunctie naar de bestuursraad van de twee keer geweest en heeft er zo'n beetje bij slo 2 op 13 april 1988 adviseerde de valom gezeten m en sprak zij haar grote zorg uit over de mo de commissie heeft haar ontwerp eindtermen gelijke schadelijke gevolgen van de vaststelling voorgelegd aan een via een representatieve van eindtermen voor de inhoud en vormgeving steekproef tot stand gekomen gezelschap van van het moedertaalonderwijs in het basison 45 leerkrachten uit het huidige scholen derwijs de bestuursraad koos er op bestuur bestand in een tweede bijeenkomst is advies lijk pragmatische gronden voor de voorlopige gevraagd aan vertegenwoordigers van de eindtermen toch te ontwikkelen tijdens het eerste en tweede graads opleidingsinstituten ontwikkelproces werden verschillende concep en ten slotte is een kleine groep van vak en ten informeel becommentarieerd door de ad velddeskundigen om schriftelijk commentaar hoc subcommissie werken aan taalvaardig gevraagd de commissie constateerde aan het heid van de valom die onder voorzitter eind van de rit dat het ontwerp in grote lijnen schap van annelies dekkers werkte aan de ad geaccepteerd wordt 4 viesvoorbereiding voor de afronding van het de valom die formeel geen rol speelde bij gelijknamige basisschoolproject onder meer de totstandkoming van het advies van de ont die commentaren zijn door de secretaris van wikkelingsgroep leverde desgevraagd een de valom resy delnoy verwoord op een commentaarg met een aanmerkelijk kritischer bijeenkomst van de resonansgroep en verder teneur dan de optimistische constatering van verwerkt in het uiteindelijke formele advies de eindtermencommissie doet vermoeden over de voorlopige eindtermen basisonder evenals het advies ten aanzien van de eindter wijs van 20 september 1988 de conclusie men basisonderwijs kwam het valom com de valom evalueert de tot dusver uitge mentaar mede tot stand op basis van inbreng voerde eindtermenoperatie als een niet zinvolle van een ad hoc subcommissie moedertaal en aangelegenheid voor het moedertaalonderwijs basisvorming die zich onder voorzitterschap zij adviseert de bestuursraad van het instituut van kees sluis bezighoudt met het inventarise voor leerplanontwikkeling slo dan ook op dit ren van wenselijke inhouden van het vak ne moment geen eindtermen nederlands fries derlands in de eerste fase van het voortgezet vast te stellen onderwijs en de gewenste leerplanontwikkeling daarvoor het commentaar van de valom heeft weinig tot geen invloed gehad op het denktank basis vorming voorlopige resultaat resy delnoy ons com mentaar was een dag te laat en toen kon het de adviezen over de voorlopige eindtermen ba niet meer verwerkt worden als je bedenkt dat sisvorming in het voortgezet onderwijs zijn het het pas op 29 september werd gevraagd en resultaat van de activiteit-

en van ontwikkelingswijzen op 1 november reageerden kun je zeggen lingsgroepen bestaande uit door de minister dat de eindtermencommissie wel erg weinig benoemde leden een onafhankelijke voorzitter tijd gereserveerd had voor het verwerken van en een slo functionaris als secretaris de de reacties eindtermencommissie ontwikkelingsgroep nederlands bestond uit addie gerritsen en paul doesborgh op voordracht van respectie invloed van de von en de sectie nederlands van de vllt johan eimers uit de sfeer van de oplei de krachtsverhoudingen tussen de verschillen dingen willem van roosmalen cito mede de bij het proces betrokkenen waren ongelijk 15 dat gold voor de resonansgroep eindtermen voor de mensen het idee dat kinderen taal basisonderwijs ten opzichte van de slo ook leuk moeten vinden die waren er hele projectgroep het gold voor de valom die in maal uit verdwenen op een gegeven moment de procedure rond de eindtermen basisonder om dat wij grote bezwaren hadden tegen al wijs ten opzichte van de slo bestuursraad leen maar dorre droge dingen is dat er in de wel en in het ontwikkelingsproces eindtermen toelichting toch weer in gekomen je moet er basisvorming niet een tot iets verplichtende soms heel goed voor lezen maar het staft er adviesfunctie vervulde het gold voor de leden wel er zit ruimte in om bijvoorbeeld aan creëren van de eindtermencommissie nederlands ten tief schrijven te doen ook al zijn de resultaten opzichte van de voorzitter de slo secretaris daarvan niet toetsbaar en het cito lid formele posities verschilden andere zaken die wij bepleitten werden niet maar ook de invloed in termen van tijd be overgenomen bijvoorbeeld wijziging van de schikbaarheid en energie waren ongelijk ver traditionele indeling van het vak dat zou te deeld de voorzitter maar vooral de slo en ver van de huidige praktijk af staan ik had cito functionarissen hadden relatief veel een andere indeling bijvoorbeeld zoals je die meer tijd tot hun beschikking dan de overige bij gericht schrijven geb ruikt veel logischer leden van de eindtermencommissie johan ei gevonden die heb ik dan ook voorgesteld mers kon een dag per maand aan het werk maar zonder resultaat heel jammer want dat besteden en addie gerritsen was voorzien van zou echt vernieuwend gewerkt hebben een taakuur per week dat betekende dat het initiatief vrijwel altijd aan de kant van de ook henk lammers is als lid van de resonans functionarissen lag groep eindtermen basisonderwijs van mening alle stukken vertelt johan werden gefor dat er sprake was van een behoorlijke invloed muleerd door jan verbeek en willem van op het resultaat ja zeker een groot aantal roosmalen wij konden er dan in de vergade eindtermen dat in de eerste versie stond is ringen op reageren een enkele keer nam een verdwenen er zijn in de uiteindelijke versie van ons op zich om iets te formuleren maar ook eindtermen gekomen die vanuit de reso dat waren uitzonderingen op zich had hij nansgroep zijn aangedragen geen moeite met die procedure ik wist het aan de andere kant houdt het proces ook een van tevoren en ik vond dat het eigenlijk heel zekere verschraling in er komt een stuk van goed ging de projectgroep in de vergadering aan de orde addie ik heb het heel moeilijk gevonden om dat wordt zeer gedetailleerd besproken die in op te boksen tegen de anderen niet negatief breng vind je dan in afgeslankte vorm terug in maar toch moeilijk steven werkte heel sterk een volgend stuk dat is dan weer de basis vanuit het idee het moet voor elkaar komen voor de definitieve versie waarin nog meer en ook jan verbeek was

erop uit om het pro verdwenen blijkt dat wordt dan nog een keer ces tot een goed einde te brengen de princi herschreven omdat het niet te lang mag wor piele opvattingen in de commissie liepen niet den en dan blijkt er ndg meer verdwenen echt uit elkaar maar ik zat toch meer op de lijn van het brede begrip moedertaalonderwijs genuanceerd tevreden lijkt de term die past maar dat was minder aan de orde het ging bij de reflectie van de geinterviewden op hun om het vak nederlands invloed tijdens het ontwikkelproces hebben de geinterviewde leden van de commissie achteraf het gevoel dat ze voldoende van principes naar pragmatisme invloed op het resultaat hebben kunnen uit oefenen de invloed van participanten in het proces johan is daar wel tevreden over we slaag was toch al beperkt uitgangspunten en richt den er zeker in dingen wezenlijk te verande lijnen lagen tevoren vast ren als ik nalees wat het uiteindelijk gewor zowel in haar advies over de voorlopige eind den is vind ik het ook wel aardig om dat te termen basisonderwijs als in haar commentaar herkennen ook addie vindt dat de commis op de resultaten van de eindtermencommissie sieleden toch wel heel veel hebben bijge basisvorming nederlands bekritiseert de valo schaafd wat ik altijd noem de leuke dingen m de manier waarop de projectgroep en de 16 commissie daarmee zijn omgegaan enerzijds als ze er toch k omen dan kun je er maar beter zijn niet in alle gevallen de richtlijnen aanwij bij zijn natuurlijk we zijn in het moedertaal onzingen opgevolgd en zijn voor dat verzuim derwijs al jaren bezig om ook het w erken aan geen redenen aangegeven basisonderwijs 3 attitudes in de doelstellingen op te nemen de anderzijds vindt de valo m het opmerkelijk minister wilde alleen eindtermen voor vaardig dat de eindtermencommissie basisvorming heden en kennis daar is in de commissie ook haar taakopdracht niet heeft geinterpreteerd stevig over g ediscussieerd en uiteindelijk is en bevreedmt het haar dat de commissie zich dat naar mijn gevoel op een bevredigende ma kennelijk zonder meer heeft neergelegd bij de nier in de toelichting opgenomen beperkingen die haar zijn opgelegd door alleen maar eindtermen te formuleren die betrekking hebben op het cognitieve terrein daarmee de positief resultaat vormende aspecten van het moedertaalonder wijs buiten beschouwing latend 5 juist da8r de valo m laat geen tw i jfel bestaan omtrent door worden de uitgangspunten geweld aange haar oordeel over de resultaten van de eind daan vindt de valo m en ook daardoor is termen ontwi kkelaars ook anderen d i e niet onduidelijk waarom zoals de valo m constaformeel betrokken waren hebben kritiek de teert de richtlijnen onevenwichtig of zelfs in geinterv iewden z ijn redeli j k posi t i ef het geheel niet zijn opgevolgd add i e tot slot ik vind het toch wel een goed in de valo m stukken ook fundamentele kri resultaat a l s streefdoe l en ik zou de e i ndter tiek op de eindtermen as such een selectie men basisvorm ing het li efst gebruiken zoals de instrument codificatie van traditionele onder e i ndtermen voor het basisonderwijs bedoe l d wijspraktijken en daardoor hindernissen voor zijn a l s r i chtl ijnen voor onderwijsverandering vernieuwing reductie tot meetbare effecten maar ik ben pess i m isti sch genoeg om te den etc kritiek die in von kringen niet nieuw is ken dat je dat alt ee n bere i kt door eindtermen johan eimers en addie gerritsen begonnen vast te stellen vanzelf veranderen mensen aan hun werk in de eindtermencommissie als b l ijkbaar niet a l s je niet toetst voelen ze de verklaarde tegenstanders van eindter-

men ad noodzaak tot verandering meestal niet die ik had ja gezegd omdat ik dacht ik het resultaat biedt de vernieuwers mogelijk moet proberen die ontwikkeling tegen te houden tot invulling ik ben ook heel tevreden maar als je eenmaal ja hebt gezegd moet over het feit dat de rol van grammatica heel je roeien met de riemen die er zijn de richtlijnen sterk is teruggedrongen nennotitie was heel sturend er was weinig ruimte de eindtermencommissie continueert op ver maar ik ben er in de tussentijd ook genuan zoek van de minister haar werkzaamheden ook eerder over gaan denken in principe ben ik nu de adviezen er liggen de minister heeft al nog steeds tegen eindtermen maar als het aangekondigd dat ze waarschijnlijk veranderd eenmaal deze kant op gaat dan moet je er zullen moeten worden allerlei instanties zijn wat van zien te maken je moet er maar een door hem gevraagd om commentaar te leve beetje pragmatisch mee omgaan hoewel ik erin addie wat dat zal opleveren weet ik genlijk altijd op de principiële lijn zit ik had niet maar wij hebben afgesproken dat we als met johan de afspraak gemaakt dat we eruit we veel aan het principe moeten veranderen zouden stappen als we het ethisch niet meer ermee kappen maar je weet nooit of men dat verantwoord zouden vinden zover is het niet dan ook doet gekomen dat komt ook doordat ik er wat anders over ben gaan denken als je in de vonnoten bezig bent word je misschien toch wat elitair 1 zie verantwoording rapport bij het advies over in je denken over taalonderwijs je hebt alleen voorlopige eindtermen basisonderwijs en schede te maken met een aantal witte raven die vers 10 november 1988 p 75 2 zie von infor moer 1988 4 p 45 en v nieuwelingen willen doorvoeren maar dat leeft 3 valom 5400 88 190 3 p 7 niet in brede lagen van het onderwijs 4 advies over de voorlopige eindtermen basisvoor ook johan was aanvankelijk tegen de eindterming in het voortgezet onderwijs de el 8 Nederland en ik heb nog niet het gevoel ha fijn landszoet ermee ermivan 0 w j anuari 1989 dat er eindtermen komen maar ik denk wel 5 valom 5410 88 239 6 17